

Нежид Ю.С., аспірантка

Науковий керівник – **Василішин С.І.**, канд.екон.наук, доцент
Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

ФІЛОСОФІЯ ШЕВЧЕНКІАНИ

Уже для багатьох поколінь українців – і не тільки українців – Шевченко означає так багато, що сама собою створюється ілюзія, ніби ми все про нього знаємо, все в ньому розуміємо, і він завжди з нами. Та це лише ілюзія. Шевченко як явище велике й вічне – невичерпний і нескінченний.

Однією з ознак геніальності творчого спадку класика вважають його немеркнучу актуальність для потомків, у котрих, як правило, він не старіє. Дослідник Г. Грабович, відзначаючи вплив Т. Шевченка на сучасну українську свідомість, стверджуючи його статус як «духовного батька відродженої української нації», пише: «...феномен письменника як героя національної культури знаходимо у багатьох народів, але, мабуть, жоден письменник не займає цієї «посади» так міцно і не користується такою одностайною любов'ю своїх співвітчизників, як Шевченко» [1, с. 8].

Сьогодні біографія, творчий шлях Великого Кобзаря набувають різноманітних трактувань та зі століття в століття народжують все нові і нові обрії пізнання. Виходець із покріпаченого козацького роду, «самородок», «Іскра Божа» у повному сенсі цього слова. В особі Тараса Григоровича гармонійно поєдналися геніальний народний поет, видатний художник, філософ.

Проте філософський аспект його творчої спадщини недостатньо висвітлено та чекає на своїх дослідників. У його творчих напрацюваннях не знайдеш сухих, професійних філософських трактувань, але з-під пера поета виходила геніальна поезія, яка завжди була філософічною. Як слушно зауважував свого часу Ф. Достоєвський, філософія є поезія, поезія – вищий градус філософії.

У Шевченковій поезії ми бачимо гармонію мислення між поняттями й образами, замість науково-системних досліджень маємо справу з філософськими мотивами, своєрідним міфом, що потребує подальшого вивчення. Його поезія не така вже проста й прямолінійна, як видається на перший погляд.

У багатьох своїх творах поет піднімається до високих філософських узагальнень. Наприклад, у вступі до поеми «Гайдамаки» він писав [2]:

Все йде, все минає – і краю немає

Куди ж воно ділось? відкіля взялось?

І дурень, і мудрий нічого не знає.

Для Шевченка особливо важливим було органічне сприйняття навколишнього світу крізь призму переживань, бажань, потреб і прагнень окремої особистості, гармонійне поєднання елементів поезії, прози та філософії. У центрі його творчості завжди перебувало моральне переживання, доля конкретної людини.

Усе життя поет боровся за справедливість і проти насильства, відчував, що природа є осердям душі української людини («Зоре моя вечірняя...» – поема «Княжна»). Головний предмет його розмислів – Україна, любов до України та народів, що виборюють свою волю [3, с. 40].

Його поезія завжди надихала і продовжує надихати, спонукає нас до щирості, мудрості, гідності. Його «Кавказ» надзвичайно актуалізувався сьогодні. Нині цими словами наш пророк звертається не лише до мешканців Кавказу, а й до нас.

Борітеся, поборете,

Вам бог помагає!

За вас правда, за вас сила

І воля святая!

Творчості Т. Шевченка реально властиві такі фундаментальні філософські феномени як реалізм, романтизм, символізм, антропоцентризм, екзистенціалізм. Фундаментальною філософською проблемою є осмислення феномену «континууму часів» як продукту усвідомлення органічного зв'язку між минулим, теперішнім та майбутнім.

Свого часу Оскар Уайльд зазначав, що кожна мить нашого життя поєднує в собі і те, ким ми були, і те, ким ми станемо. Ми – це наше минуле і майбутнє водночас. Шевченко у своєму «Посланії» створює власне бачення єдності минулого, теперішнього і майбутнього: «І мертвим, і живим, і ненародженим».

Поезія Т. Шевченка відзначається надзвичайною афористичністю. Його повчання є актуальними і сьогодні: «І чужому научайтесь, й свого не цурайтесь»; «В своїй хаті своя й правда, і сила, і воля...»; «Якби ви вчилися так, як треба, то й мудрість би була своя».

Тарас Шевченко не мав вищої філософської освіти, не залишив спеціальних філософських праць, але, завдяки надзвичайним природним здібностям, геніальній здатності за окремими деталями

бачити глобальні тенденції, у своїх літературних творах він показав чудові зразки розуміння сутності своєї епохи, народного духу, історії українського народу, національної культури, виразив чимало філософських ідей, що мають загальнолюдську цінність [4, с. 39].

Загалом він вірив і сподівався, що його нащадки, ми з вами, подолаємо вселенську несправедливість, яка при ньому панувала в Україні. Був упевнений, що «наша дума, наша пісня не вмре, не загине...».

Література

1. Грабович Г. Шевченко як міфотворець / Г. Грабович. — Київ: Рад.письменник, 1991. — 212 с.
2. Шевченко Т.Г. Повне зібрання творів: у 12 т. / Т.Г. Шевченко. — Т. 1. — Київ: Наук. думка, 1989. — 528 с.
3. Кисельов М. Філософські мотиви у творчості Т. Шевченка / М. Кисельов // Українська академія мистецтва. — 2014. — Вип. 22. — С. 35-42.
4. Шаповал В.М. Філософські аспекти творчості Т.Г. Шевченка / В.М. Шаповал // Філософські обрії. — 2014. — Вип. 31. — С. 32-39.

Осипенко Н.Н., викладач вищої категорії, викладач-методист

Державний професійно-технічний навчальний заклад

«Дніпровський центр професійно-технічної освіти»

МИСТЕЦЬКА СПАДЩИНА Т.Г. ШЕВЧЕНКА У ПРОСТОРИ СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРИ

Тарас Григорович Шевченко був основоположником критичного реалізму в українському образотворчому мистецтві. В мистецьких творах «Живописная Украина» та «Притча про блудного сина» Шевченко поставив і блискуче розв'язав ряд ідейних і художніх завдань, які не були поставлені жодним його сучасником-живописцем чи графіком.

Шевченко – художник пішов ще далі по шляху реалістичного відтворення дійсності-він не тільки оспівує в своїх мистецьких творах селянина-кріпака («Селянська родина», «Судня рада», «Старости»), а й засуджує існуючий суспільний лад («Казна», «Катерина», «Державний кулак», «Притча про блудного сина»). Беручись за видання «Живописной Украины», Шевченко ставить перед собою